СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 179. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 4-го серпня 1939. No. 179. Jersey City, N. J., Friday, August 4, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗАКОН ПРО ПОЛІТИКУВАННЯ УРЯДОВЦІВ ПІДПИСАНИЙ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт підписав закон Геча, котрий обмежує політичну діяльність федеральних урядовців.

Рівночасно з тим вислав до конґресу письмо, в котрім виказує недостачі закону та поясняє його примінення. На його думку, закон не зносить свободи слова ані політичного голосу ніякого робітника уряду.

КОНҐРЕС ОБТИНАЄ БУДЖЕТОВІ ДОДАТКИ.

ВАШИНҐТОН. — Палата послів ухвалила пропонований урядом закон про додаткові видатки для уряду, але знизила суму, домагану урядом, на 150 мільйонів долярів.

Фармерам не вдалося добитись признання суми 119 мільйонів долярів для Корпорації Товарового Кредиту. Секретар рільництва Волес осудив цей поступок конґресу дуже рішучо; він заповів, що це зменшить ціну кукурудзи до 25 центів за бушель.

ХОЧУТЬ ГОЛОСУВАННЯ НАД МЕШКАЛЬНИМ ПРОЄКТОМ.

ВАШИНҐТОН. — Провідники обох палат конґресу рішили добиватись голосування над проєктом закону про допомогу мешкальній розбудові на суму 800 мільйонів долярів.

Провідники знають, що закон буде повалений, але вони все хочуть над ним голосувати.

НІМЕЧЧИНА ЗАДЕРЖИТЬ ВИПЛАТУ НА БОНДИ.

ВАШИНҐТОН. — Переговори між американською комісією для вартісних паперів і обміни з німецьким урядом станули на мертвій точці. Сподіваються, що німецький уряд задержить виплату на бонди німецьких держав, міст і корпорацій на найближчі 4 роки. Обчисляють, що це буде коштувати американців 70 мільйонів долярів.

СВЯТКУЮТЬ ЮВИЛЕЙ ЛІТАКА.

ДЕЙТОН (Огайо). — На сигнал, даний президентом Рузвелтом із Вашинґтону, коло півтори тисячі літаків американської армії по ріжних летовищах по всьому краю піднялося в повітря, щоб відсвяткувати 30-ліття летничої служби при американській армії.

У Вашинґтоні конґрес ухвалив надати спеціяльні почесті Орвилові Райтові, піонірові летництва.

СКРІПЛЯЮТЬ ЛЕТНИЧУ ОБОРОНУ КАНАЛУ.

БАЛЬБОА (Каналова Округа). — Американський уряд рішився видати 23 мільйони долярів на скріплення летничої оборони Панамського Каналу. Досі його охороняє сто літаків. Він думає піднести цю захорону до сили 600 офіцирів, 6,000 жовнірів і 345 літаків.

СТРАЙКОЛОМИ КЛИЧУТЬ ДАЄСА НА ДОПОМОГУ.

КЛІВЛЕНД (Огайо). — Комітет нестрайкуючих робітників фабрик Фишер Бодіс візвав комітет Даєса, щоб він розслідив страйк автомобільних робітників, заряджений „Сі-Ай-О" проти Ґенеральної Моторової Корпорації.

Фабрик стерегли сотки поліцаїв, і заворушень під ними не було. Пікети ходили попід доми страйколомів.

НОВИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРОТЕСТ ПРОТИ ЯПОНІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд заложив знову врочистий протест проти трактування американських громадян аяпонськими жовнірами в Китаю.

Якічіро Сума, радник японської амбасади, виїжджає до Японії з рапортом про ситуацію в Америці.

БРИДЖЕС НА ПЕРЕСЛУХАННІ.

САН ФРАНЦІСКО. — Перед Джеймсом Ландисом, екзамінатором, станув як свідок у власній обороні провідник моряцької юнії Гарі Бриджес, котрого депортації за комунізм домагається уряд.

У своїх зізнаннях Бриджес говорив, що його юнія, щоправда, мала допомогу від комуністичної партії, але ця допомога не вирішувала перемоги. Він заперечив, немовби колинебудь був членом комуністичної партії. Він признав, що був короткий час членом орґанізації „Ай-Доблю-Доблю".

САМОГУБСТВО, ЧИ ВИПАДОК?

НЮ ЙОРК. — З порому „Никербокер", що плив з вулиці Гвайтгол до Стетен Айленду, скочив у середу зполудня у нюйорський залив якийсь чоловік. Стали шукати його у воді, але не знайшли. Розпити поліції серед інших пасажирів ствердили, що це був 39-літній Чарлз МекҐрет та що він сильно терпів від спеки на завороти голови.

ЗАМІСЦЬ ДИКИХ КОТІВ СПОЛЮВАЛИ ГАДДЯ.

ГЕРНАНДОН (Вест Вірджінія). — Два місцеві громадяни вибралися в ліс на полювання на дикі коти. Переходячи попри скалу, вони зачули тарахкання тарахкавця. Відвалили камінюку й під нею побачили 4 великі мідяні гадюки, 4 великі тарахкавці й велику масу малого ґаддя, довжини від трьох до пятьох стіп. Вони відкрили вогонь і стріляли доти, поки всіх не вибили. Начислили 328 гадюк.

НЕ ПОЖАЛУВАВ.

САН ФРАНЦІСКО. — На ресторан Джоела Блеймія напав самітний узброєний бандит і казав віддати собі всі гроші, що були в реєстрі. В касі було тоді лише 20 долярів. Блеймі був так зденервований нападом, що віддав грабіжникові не лише всі гроші з каси, але й свій пулярес, у котрому було 150 долярів, а за котрий бандит не допоминався.

МЕКСИКАНСЬКИЙ ЛІДЕР.

Антоніо де П. Аравхо, економічний дорадник мексиканського уряду (наліво), приїхав до Злучених Держав, щоби полагодити нафтову справу. Він розмовляє з Ґарнером, віцепрезидентом Злучених Держав.

ЦЕРКВА ЗА „БРАЗИЛІЗАЦІЮ".

За „бразилізаційну" кампанію, котру бразилійський уряд зарядив у відповідь на нехіть бразилійських німців навчати своїх дітей портуґальської мови, офіціяльної мови Бразилії, станула тепер римо-католицька церква. Навіть епископ Бекер, що самий є німецького походження, скликав дієцезальний зїзд священства, щоби приказати їм виголошувати проповіді по портуґальськи та вчити в парохіяльних школах виключно по портуґальськи.

ВИСТАВЛЯЮТЬ НА ПРОДАЖ НЕБУВАЛИЙ ТОВАР.

Федеральний уряд виставив у Ню Йорку на продаж „Корнфілд Лайтшип", 340-тоновий корабель, що був збудований 57 літ тому й до лютого цього року стояв на якорі коло Корнфілд Пойнт у Конетикоті, остерігаючи своїми світлами кораблі про небезпечні піскові лави. З ним продають якір, що був відлитий 1830 року й важить 5,000 фунтів. Корабель припнятий на 9. причалі на Іст Ривері, в Ню Йорку, де його охочі покупці можуть оглянути.

СМЕРТЬ ПОЛЬСЬКОГО ЕПИСКОПА ЛІСОВСЬКОГО.

В суботу, 3. червня, важко занедужав у катедрі тарнівський польський епископ д-р Франц Лісовський підчас того, як причащав 131 питомців. Важко хорого епископа перенесли до палати, де він помер у неділю над раном. Його поховонили в середу на новім цвинтарі в Тарнові.

ПРИСУДИ СМЕРТИ НА ПРЕЗИДЕНТА ГАХУ І ҐЕН. СИРОВОГО.

Тайний чеський революційний комітет вислав до през. Гахи, мін. Хвальковського і ґен. Сирового листи із присудами смерти.

ВЕЛИКІ ІТАЛІЙСЬКІ МАНЕВРИ.

Італія розпочала в своїй північній чатині, що притикає до Франції, великі маневри. До маневрів будуть приглядатись німецька, японська, еспанська і мадярська місія. Інші держави матимуть своїх аташе.

СПРОНЕВІРИВ І ЗАСТРІЛИВСЯ.

Теодор Коваль, крамар української кооперативи в с. Строневичах, перемиського пов., спроневірив на шкоду кооперативи 500 зл. Щоб оминути відповідальности, підпалив крамницю кооп., а коли пожежу погасил, застрілився.

ТРАГІЧНИЙ КІНЕЦЬ СПОРУ ЗА ГОЛУБИ.

В Ставчанах коло Городка завівся спір за голуби між 19-літнім Павлом Перуном та Іваном Тимчишином. Спір скінчися бійкою, в яку вмішався брат Павла, Петро, і пробив Тимчишина ножиком на смерть.

СМЕРТЬ ВІД ГРОМУ.

Над городенським повітом пройшла 28. 5. велика буря з громами. На полях громади Білка грім ударив прохожого Федора Ірина та вбив його на місці.

НЕЩАСНЕ КОХАННЯ.

На полях Дібранова, рогатинського повіту, знайдено тіла 20-літньої Анастасії Заверухи й 20-літнього Петра Романова з перестріленими висками. Вони були наречені. Причиною самогубства — неможність одружитися. Коло них лежав обріз з двома вистріленими гільзами.

БОМБОВИЙ ЗАМАХ.

В одному кінотеатрі у Ліверпулю (Анґлія) кинув хтось слізну бомбу. Від вибуху було затроєних 20 осіб. Замах, як здогадуються, виконали члени ірляндської підпольної організації ІРА.

ВЕЛИКА ПАШПОРТОВА АФЕРА У ШВАЙЦАРІЇ.

Поліція в Ціріху перевела масові ревізії в багатьох комуністів у звязку з викритою в Люцерні великою аферою фальшування пашпортів.

КАТАСТРОФА ПРИ НАПРАВІ СУДНА.

В часі направи мотору рибацького судна в пуцькій пристані наступив вибух збірника з ропою. Від вибуху згинуло 4 особи, а 7 осіб було важко ранених. Досі ще не устійнили, що спричинило вибух ропи.

КАТАСТРОФАЛЬНА НЕДОСТАЧА ПАЛИВА В СОВЄТАХ.

У багатьох місцевостях СССР відчувають катастрофальну недостачу палива, головно бензини і нафти. Головною причиною недостачі палива є зле зорганізований транспорт, бо в нафтових басейнах СССР є велитенські запаси нафтової ропи, але нема відповідного числа цистерн на перевіз нафти і бензини. До того багато залізничих шляхів „закоркували" військові транспорти. Тому совєтський уряд затвердив в останньому часі плян розбудови залізничого табору і водних цистерн до перевозу нафти і бензини та призначив великі кредити на будову цистерн літаків, що їх має тепер СССР коло 50. Цистернами-літаками перевозять головно паливо для війська.

НЕ МОГЛИ ОДРУЖИТИСЯ ЗО СВОЇМИ НАРЕЧЕНИМИ.

У французькім порті Вієфранс сір Мер перебував від 12 місяців американський кружляк „Омага" і на днях дістав приказ вертатися до Злучених Держав. Саме в суботу, 27. травня, 20 моряків цього корабля хотіли взяти шлюб у мера згаданої місцевости з французками, але мер відмовив своєї згоди, бо згідно з французьким законом треба жити у Франції не 12, але 13 місяців, щоб узяти шлюб з французками. Одначе мер пішов морякам на руку і вислав спеціяльне прохання до міністерства внутрішніх справ, щоб дало дозвіл на шлюб американським морякам з французками. Міністерство внутрішніх справ висловило свою згоду з тим, що прохання віслало ще до міністерства закордонних справ, що рішить про долю петиції.

ЗЕМЛЕТРУС НА СИБІРІ.

Між населенням з околиць Іркутська викликав великий переполох легкий землетрус і дощ метеоритів, що в останньому часі впали в багатьох місцевостях на Сибірі. Населення повірило, що це прояв „Божого гніву" на зненавиджений большевицький режім і що він упаде в найближчому часі. Тому в багатьох місцевостях дійшло до поважних заворушень, що прибрали форму повстання, яке з трудом здавило військо і ҐПУ.

МАНЕВРИ ЗАЛІЗНИЧНИКІВ У СОВ. УКРАЇНІ.

В Козятині, важній вузловій залізничій стації в Сов. Україні, відбулися великі маневри совєтських залізничників. Подібні маневри відбудуться у багатьох інших важніших стаціях.

УСПІШНІ ЛОВИ ЗЛОДІЯ.

В ночі 26. 5. вломилися до крамниці кооперативи в Барищі коло Монастириськ злодії, що забрали відтіля краму вартости 400 зл., а решту повисипали і порозкидали по підлозі. Безпосередньо після крадіжу кинулося коло 100 громадян шукати злодія і справді знайшли одного з них, Дембіцького, разом з украденим крамом, недалеко містечка.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ІДЕ НА ВАКАЦІЇ

ЛОНДОН. — По гострій цілоденній дискусії анґлійський парлямент остаточно ухвалив розїхатись на два місяці на вакації. Домагався цього премієр Чеймберлин, який навіть заявив, що коли парлямент не ухвалить цього, то він візьме це як вотум недовіря і зрезиґнує. А домагався він цього тому, щоб у заграничній політиці не викликувати ще більшого напруження і загострення. З другого боку, опозиція домагалася зачекати ще з розїздом, або назначити в короткому часі ще одно надзвичайне засідання. Винстон Черчел, невблаганий критик Чеймберлина і приклонник твердої політики, говорив, що парлямент боїться, щоб у часі його відсутности премієр Чеймберлин часом не захотів іще раз шляхом уступок шукати з Німеччиною замирення. Черчел говорив, що ці два місяці, на які отсе розїдиться парлямент, будуть найбільш напружені від 1914 року. Чеймберлин запевнив, що як лиш буде потрібно, він скличе парлямент, і з тим посли розїхались.

НІМЕЧЧИНА МАЄ ПЕРЕВАГУ, КАЖУТЬ ҐЕНЕРАЛИ.

БЕРЛІН. — З нагоди 25-літньої річниці загальної мобілізації в Німеччині німецькі ґенерали, Бравхіч, командант армії, маршал Ґерінґ, командант летунства і адмірал Редер, командант фльоти, заявили, що Німеччина нині знаходиться в кращому мілітарному приготуванні, ніж у 1914 р., і готова відбити напад світу. Німецька повітряна фльота відбувала свої маневри, з яких німецькі ґенерали надзвичайно задоволені. Ґерінґ заявив, що німецьке летунство знамените і воно готове завдати ворогам такий наглий, а заразом страшний удар, про який їм і не снилось.

АНҐЛІЯ ЗБІЛЬШУЄ ФЛЬОТУ.

ЛОНДОН. — Анґлія збільшила поза те число, що було в програмі, на 180 малих кораблів свою військову фльоту. Згадані кораблі малої поемности, але небезпечні головно для підводних лодок.

ЕКСПЕРИМЕНТУЮТЬ НА ТЛІННИХ ОСТАНКАХ.

КИЇВ. — Від довгих віків стояла в Софійськім Соборі в Києві домовина Ярослава Мудрого, аж тепер большевики її забрали, відкрили і добули кістки великого українського князя; тепер з тими кістками вони експериментують, мовляв, щоб довідатись, як міг виглядати Ярослав Мудрий. Кістки ті віддано до Інституту матеріяльної культури, де з ними експериментує різьбар Ґерасимів, що хоче на основі них зробити бюст Ярослава.

ЗАСУД НА НАЦІОНАЛІСТІВ.

ЛЬВІВ. — Польський окружний суд у Золочеві судив 12 українських націоналістів за співання пісень про полк. Коновальця. Підсудними є: дяк Ігнатій Сагайдак, Павло Лебедь, Іван Білобран (с. Дмитра), Іван Білобран (с. Федька), Іван Дитюк, Михайло Польовий, Василь Сямро, Іван Драпатий, Степан Паплюх, Степан Дзісь, Тереса Шаркевич і голова читальні „Просвіти", Гаврило Процик. Сагайдака, як того, що вивчував ту „страшну" пісню, засуджено на рік тюрми, а решту по пів року тюрми.

ЗА ОБОРОНУ СТРІЛЕЦЬКИХ МОГИЛ.

ЛЬВІВ. — Перед окружним судом у Львові відбувся суд над 12 українськими хлопцями і дівчиною з Підберезець, пов. Львів за те, що вони станули в обороні українських стрілецьких могил, коли польський урядовець Еміль Фаренгольц прийшов, щоб їх розкопати і перенести до збірної могили в Журавниках. Підсудні називаються: Петро Цар, Михайло Чорний, Іван Чинило, Петро Дмитерко, Василь Дмитерко, Іван Дзюбик, Евгенія Думка, Іван Гарапа, Павло Гуль, Михайло Коваль, Петро Кернога, Степан Скіцько. Суд засудив їх від 6—8 місяців тюрми, а трьох увільнив від кари.

МАДЯРСЬКІ ВЧИТЕЛІ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

ТЯЧІВ (Карпатська Україна). — Ще перед закінченням шкільного року приділено до шкіл в чисто українських селах учителів мадярів з корінної Мадярщини. До тячівської і рахівської округи приділено коло 150 таких мадярських учителів. До Ясіня прибуло сім, деякі з них із самого Будапешту. Наплив мадярських учителів на українські села триває далі.

КАТАСТРОФАЛЬНЕ БЕЗРОБІТТЯ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

СВАЛЯВА. — В Чинадієві є велика фабрика сірників, яка довгі роки добре просперувала. Але тепер мадяри видали приказ, щоб її закрити, бо, мовляв, є багато фабрик сірників у корінній Мадярщині. У тій фабриці працювало 1,000 робітників і тепер вони всі опинились без праці. Подібне діється по інших місцевостях. Люди не мають де заробити і панує страшна нужда.

ПОРОЖНІ ЦЕРКВИ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

ПЕРЕЧИН. — На основі останнього розпорядку епископа Шандора Стойки у всіх греко-католицьких церквах священики повинні читати евангеліє по мадярськи. Деякі мадяронські священики починають навіть богослуження правити по мадярськи. Свідоме українське населення протестує проти того тим, що не їде до церкви. У висліді деякі церкви цілком пусті.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади нале...ть посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЗЕМЛЮ

Сталін та його аґенти проголошують залюбки світові, що вони вирішили земельне питання. Пишуть про це вічно в большевицьких книжках, пишуть у своїх ґазетах, кричать про це їх радія, репетують про це їх виставові пропаґанди.

Під вирішенням земельного питання люди звичайно розуміють, що завдяки рільничим законам большевицького уряду вже покінчилася боротьба між ріжними суспільними ґрупами в рільництві, що замісць боротьби настав мир. Вирішення земельного питання підсуває думку про усунення нерівностей, які викликали цю боротьбу. Воно підсуває враження, що селянське життя покращало, що селянинові живеться краще, безпечніше, багатше, свобідніше.

До цих вражінь большевицька пропаґанда потребувала лише додати, що все це щасливе життя заведено в Росії владою простим способом знищення приватної влади над землею та відданням усієї землі на власність держави й спільне вживання самими селянами. Мовляв, Сталін своїм перебранням земельної власности на колхози зробив цю революцію, що вирішила земельне питання, що так допікало міліонам селян Росії.

У той самий час, як таку пропаґанду ширить большевицька влада через своїх симпатиків і аґентів по широкому світі, большевицька преса переповнена нарíканнями з сіл і сільських господарств проти ріжних зловжитків. Закидується в цих голосах, що перебрану на державу й спільні господарства землю не вживається для загального, громадського добра, для держави чи колхозу, але для приватної користи тих, що допалися до влади й заряду цими господарствами.

Ці нарікання прибрані ґазетярами в ріжні слова й фрази, яких звичайна людина не може зрозуміти, як наприклад те, що земля відходить в одноособовий сектор. Ціль таких висказів ясна: не виясняти справу, але її затемнювати. Та люди, що вміють розшифрувати цю темну фразеольоґію, зрозуміють, що тут іде мова за поведінку, яка стоїть у противенстві до всього того, що офіціяльна пропаґанда говорить про вирішення земельного питання. Отже, не зважаючи на це вирішення питання в большевицькій Росії, одні люди, заняті в рільництві, ще далі мають більші права, владу, користі, ніж інші. Іншими словами, визискувачі, й визискувані. Звісно, визискувані не все мовчать на визиск. Вони борються або хочуть боротися. Отже большевицьке вирішення земельного питання не завело миру на селі, не дало певности завтра, не дало спокою й забезпечення. Обставини назверх виглядають зовсім нові, але під поверхнею йде ще далі визиск, боротьба, неспокій, падуть жертви.

Для українського народу ця справа має ще більше значіння, як для москалів або жидів під московською большевицькою владою, бо завдяки теперішньому складові большевицької верхівки пропорціонально менше українців має нагоду вийти поза селянство, ніж люди з пануючої нації або менших чи менше нею запідозрених.

Що оповідають збігці з Карпатської України

V.

Масакра людей з Требушан.

До протоколу зголошується молодий чоловік з простріленою рукою, бувший урядовець міністерства земледільства в Хусті, й оповідає таке:

„Дня **17. III.** ц. р. прийшли до нашого села Требушан, рахівського повіту, мадярські терористи та чорнорубашники і дали зброю місцевим мадярам, у тому числі і кільком особам з темним минулим. Узброєні ґвардисти дістали уповноваження „робити в селі порядок", причім як винагороду обіцяно їм **по 100 пенґів за голову кожного вбитого українця.** А дня **19. III.** прийшли два ґвардисти до нашої хати й арештували батька, а крім того упродовж тогож дня арештували ще чотирьох наших людей, так, що в цілості було арештованих **5**, а саме:

„**Федір Розніймук,** селянин, літ 52, голова місцевої Народньої Ради;

„**Василь Тимочук,** селянин, літ 34, батько двох дітей.

„**Михайло Циганин,** селянин, літ 28;

„**Іван Ґодван,** селянин, літ 20; і **Іван Полянчук,** селянин, літ 26. Це було в неділю, причім ґвардисти сказали, що беруть арештованих тільки на „вислух" (переслухання), після чого вони вернуться. Але потім, як той вислух перед місцевою Народньою Радою відбувся, арештованих не випустили, а передержали їх під сторожею до рана, до понеділка, 20. III., і тогож дня, в г. 11 передполуднем, запакували їх у товарове авто, що саме приїхало з Бичкова з ґрупою мадярських терористів. У тім авті були вже два **сковані українці — Небола Василь,** учитель з Тересви, та **священик о. Купар** зо села Грушево, тячівського пов., й отак отих сім наших арештованих відїхали з терористами в напрямі Рахова. Притім односельчани, що жиють вище села, бачили, як мадяри арештованих підчас їзди **били прикладами крісів.** Тоді наша родина, стурбована арештуванням та вивезенням батька, намагалася віднайти слід, куди його відвезено, і розпитувала в околиці людей. Але мадярські терористи намагалися скрізь затирати сліди за арештованими і поширювали через своїх шпіонів вістки, будьто би арештовані були в Рахові, то знову в Бичкові, то в Ясені, а накінець казали, що їх відіслали до Польщі, і тим то й шкода далі розпитувати про них. Колиж отак минув уже цілий тиждень, а ми про батька ще завжди не могли розвідати нічого, тоді моя мати, питаючи за батьком у Рахові, стрінулась тут з нашими людьми **з Квасів.** Вони, зажадавши від мами збереження тайни, сказали їй, що у Квасах **лежать замордовані ті люди, що їх мадяри вивезли з Требушан.** Почувши таке, мама зараз вернулася до Требушан, після чого батьки двох убитих, а саме Полянчук Михайло і Ґодван Василь, подались таки пішки до Квасів, щоб перконатися про правдивість жахливих чуток. Цим двом сказали у Квасах, що вістка про вимордування людей з Требушан правдива, і вказали їм на місце вище Квасів, віддалене приблизно 7 км., в одному зворі. Вони пішли туди, а коли прийшли на вказане місце, то і справді **знайшли тут трупи помордованих.** І дізналися від людей таке:

„Тоді, коли приїхало авто з пятьма селянами та з двома інтеліґентами, люди бачили, що всі привезені були **страшно скатовані.** Не зважаючи одначе на те, мадярські кати веліли їм висісти з авта, дали їм **до рук лопати і ручний скоростріл,** і пустилися з ними горі, дорогою до Ясіня, а там збочили в сторону згаданого звору. Тут — як оповідають наочні свідки з околичних хат „по бережках" — **поставили арештованих рядом, і найперше дали до них сальву з машинкрісу в ноги, так, що всі вони з розторощеними ногами попадали. Після того мадяри, водно зо звірячим реготом, прибігли до них, і почали масакрувати їх гострими військовими лопатами, відрубуючи отак одному по другому вуха, носи і полові органи, які їм опісля запихали в роти.**

„Та масакра тревала **повних 2 години** — бо так довго люди чули крик зо звору — аж поки масакровані у страшливих муках не сконали. **І всі трупи підпливали кровю,** що є знаком того, що жертви були масакровані живі. Вкінціж мадярські дяволи присипали їх снігом, а самі вернулися до свого авта у Квасах і відїхали".

„Провіривши отак правдивість жахливих чуток про масакру нещасних селян з Требушан, обидва згадані батьки — Полянчук і Ґодван — вернулися додому, й упродовж кількох годин знало вже все село про варварський учинок мадярських терористів. Люди страшно були обурені і подалися з протестом до нотаря, домагаючись від нього перепустки для всього села в дорогу до Квасів, бо ціле село хотіло бачити нещасні жертви мадярської дичі. Тоді нотар обіцяв дати на це дозвіл, але покищо звелів людям чекати, і в той же сам час телеґрафував до Квасів з тим, щоб трупів поховати. Староста дозволив перевезти їх на цвинтар і похоронити всіх у спільній могилі, на якій поставлено 7 хрестів, значених іменами жертв. А на другий день мадяри дали окремий поїзд для людей з Требушан, щоб вони могли поїхати безплатно поглянути на могилу, з чого скористало **200 чоловіка,** при яких участи відбувся додатково похоронний обряд. Те все зробило велике вражіння на мадярів, так, що вони спершу хотіли заарештувати згаданих батьків убитих хлопців за те, що вони принесли в село вістку про масакру у Квасах, але де-далі, коли про справу дізнався і німецький консуль у Хусті, посмирніли і почали звалювати всю вину на терористів".

Протокол списав при свідках

д-р Остап Грицай.

Як ми вирікалися народніх звичаїв і як до них верталися

Каже приповідка: „Що вік, то інший світ!" Були віки життя нашого чисто-народнього, українського. Та потім, коли Галицько - Волинське князівство, ослаблене татарськими нападами, вогнем і мечем завоювали поляки, накидали нам польські звичаї. І ще нам поляки мерзили наші українські звичаї, опоганювали їх і ганьбили. Та не досить було на польських звичаях. Поляки самі погорджували своїми рідними звичаями, а приймали всякі заграничні, то італійські, то німецькі, а головно французькі, не так народні як придумувані та захвалювані користолюбними „моднарями". Положення українського народу під Польщею було вельми сумне. Груба темрява і безпросвітність налягла на наш край. Колишні українські вельможі і шляхта з переходом на латинський обряд спольщились і відчужилися від українського народу та скріпили не тільки матеріяльно, але й умово освічену польську верству. Спольщені вельможі та шляхтичі - дідичі колишні українські настільки оставали хіба у звязках із українським народом, що проживаючи серед нього і живучи з панщинної праці його рук, не забули зовсім його мови і нею з ним розмовляли, деякі будували церкви, або допомагали до будови як колятори греко-кат. парохій та бодай у більші свята зявлялися з родинами у церквах. До таких належали графи Дідушицькі, Баворовські й інші.

Багато, як сказано вже, української шляхти спольщилося було. В 1849 р. епископом у Перемишлі став львівський суфраґан Григорій Яхимович. Його вибрали предсідником української Голов. Ради, бо він мав великі симпатії і довіря у галицьких українців. До епископа Яхимовича зголосився був гурт визначних поляків українського походження і заявили, що хочуть вернутися до предківського, греко - католицького обряду. Яхимович розважив наміри польських панів, відповів їм, що українці шляхти не мають і її не потребують. Ці Яхимовичеві слова відтрутили давню нашу шляхту від повороту до української нації, а її треба було прийняти. Як би воно й не було, хочби й не зовсім щирі наміри мала ця шляхта (себто хотіла орієнтуватися на українців тому, що вони прийшли самі тоді до значіння в австро-угорській монархії). Бо всеж їх діти булиб уже напевно щирими українцями. А так багато української шляхти (як напр. Дідушицькі, Баворовські, Сапіги, Шептицькі крім Климентія) донині осталися поляками. Перед війною завдяки митрополитові Шептицькому князь Сапіга постановив був свої діти виховати на українців, їх учив української мови професор, відомий поет Богдан Лепкий. Один із Сапігів є польським архиепископом у Кракові.

Священики і їх родини можна сказати, дали початок українському народньому відродженню, стали проводити йому. Закинули глупий звичай говорити по польськи, стали всюди говорити по українськи, співати свої українські пісні, носити українську народню ношу, прикрашуватися українськими барвами. При забавах українська музика грала українські пісні й танці.

Так напр. у „Зорі Галицькій" (ч. 7. з 1849 р.) заявляє о. Софрон Витвицький, парох Раківця і Семенівки, що як молодий, недосвідчений чоловік повірив гарним польським словам „свобода, рівність і братерство" і вступив до польської „Ради Народової", бо не пізнав ще був, які хитрі замисли скривали поляки. Одначе і там по змозі боронив о. Витвицький української справи і виступав як українець. Колиж переконався, що полякам не добро українського народу було на думці, а зовсім щось інше, зрозумів, що українець не може належати до польського товариства та що взагалі український нарід повинен рахувати більше на свої власні сили, ніж на чужу поміч. Тому вирікся звязків із поляками та просив українців: Чесні брати, прийміть мене як брата, що покаявся за той мій проступок. Приємніше мені, як українцеві з українцями в щастю і нещастю жити і чи то в нужді, чи в гаразді ділити з вами долю, все іменем українця хвалитися і по моїй силі з іншими українцями народне добро до кінця мого життя помножувати".

На особливу заслугу заслуговувала **молодь у школах,** що стала домагатися, щоб її вчили українською мовою, щоб для неї відправляли богослуження у церк.-словянській мові та щоби священики навчали релігії українською мовою. Бо досі українська молодь мусіла ходити до костелів на латинське богослуження і мусіла від польських священиків побирати науку в їх обряді, а навіть українські теольоги не чули слова про свій рідний обряд і ледви трохи вчилися там читати по церковно-словянськи.

Чуже мало верх, а наше ховалося під убогу стріху селянина і ниділо в незалежності та нужді. Саміж українці, які на щось вихрапалися, а досі вчилися в ненародніх школах, приймали чуже, доходило навіть до того, що таки сини українські не лише свого звичаю, але і свого рідного батька бідного і матери і своєї бідної родини стидалися і **свої українсько-народні назвища змінювали на чужі.** Не диво, що нарід до таких своїх земляків не мав довіря. Сьогодні за гріхи своїх тодішніх попередників терплять теперішні наші священики, що їх карають за те, що вони назвища українців пишуть згідно з українською вимовою!

Коли все завзялося, щоб українські звичаї омерзити і вкрити ганьбою, простий український нарід обставав за своєю народністю. Люди говорили „хоч не красне, та своє власне!"

Також наш словянський обряд церковний прислужився немало для рідної народности і не допустив до того, щоб українське духовенство звелося на чуже.

Вже в сорокових роках минулого століття всюди по Галичині, а не лише по Львові й околиці зрозуміли духа свободи та стали цінити українські народні звичаї, вертатися до них. І народові дивно було, що **ті священики шіснадцять літ училися в школах, а прийшлося в церкві добре читати не вміли.** Ті священики казали собі дякам наші церковні книги переписувати латинськими буквами, щоб могли у церкві читати. Так то латинсько - польське духовенство давалося нам у знаки. І воно мало вплив на слабшу характером молодь. Вона погорджувала українською мовою, як мовою простого народу. Коли ще давніше (в 1787 р.) на просьбу львівського епископа Білянського, щоб на виділах фільософічнім і теольоґічнім лекції для українців відбувались українською мовою, а українську мову признано краєвою, народньою і національною (Ляндес-фолькс унд Національ-шпрахе) і тодішні професори стали викладати українською мовою, то українські студенти, підбурені поляками, обкидали тих професорів полінами і кричали: „Нє потшебуєми хлопскеґо єнзика!"

Так то, як сказано, поводилися поляки з нашим обрядом. І тяжко було обізватися за нашим обрядом, признаним Римом і урядом, бо зараз поляки такого відважного окричали „схизматиком". Ще і тепер так роблять! Коли за папи Григорія XVI. (1831—1846 р.) польські езуїти вже знову заходилися знищити наш обряд, завдяки українському священикові, який усевірно зясував папі, про ганебні їх зазіхання на наш обряд, Рим присмирив єзуїтів.

Веселі хвилини в житті Тараса Шевченка

(3)

На меду був і сліпий лірник, бо без лірника і мід не мід був би! Одначе трапився такий лірник, що не вмів співати українських дум, а Шевченко вимагав, щоб він співав думи. Лірник, переспівавши пісні, які вмів, заграв „козака". Музика зворушила людей, жіноцтво пустилося в танці. Весело витинав „козака" і Шевченко. Натанцювавшись, він узяв під плече Вартоломея, ходив із ним по саду і читав із памяти: „За горами гори хмарами повиті...! („Кавказ").

Хуртовина. — „Невідомо, кого з вас арештували". — Як Шевченко благословив кірґізів.

На Різдво Шевченко загостив до дідичів Закревських. Шевченко співав чудовим оксамітним голосом українських пісень, пані Закревська грала на фортепіяні. Одного разу Закревські із свояками поїхали до свояків в. 10 від свого села. Шевченко був веселий, говіркий. Звичайно, в веселому товаристві час скоро йде. Не помітили, як спізнилися. Тимчасом почалась хуртовина. Закревські не зважали ні на пізну годину ні на хуртовину, виїхали. Коні спершу добре бігли, потім збилися з дороги. Рішились їхати навмання, чейже кудись доїдуть. Шевченко радив підїхати до першої стирти, яка навинеться, розложити вогонь і ждати до ранку, гріючись. Жінки не зогдились. Шевченко, щоб підбадьорити товариство, завів: „Ой не шуми, луже", а за ним і інші, та вітер ревів усе більше, не давав співати. Вкінці так закурило, що коні станули. Сани загрузли в заметі. Треба було витягати сани зо снігу. „А що, Тарасе? — спитався товариш подорожі Чужбинський — не гаразд?" А Тарасові байдуже, не вважає, на хуртовину та своїм гучним голосом виводить:

Ой, которі поспішали,
Ті у Січі зимували,
А которі зоставали,
Ті у степу пропадали".

Жіноцтво в переполоху стало попадати в розпуку і Тарасові треба було вжити великої праці і вмілости, щоб заспокоїти переляканих. Скінчивши пісню, Шевченко став імпровізувати вірші, та вітер заглушував їх. Нарешті помітили, що ген-ген у степу вогонь блимає. Справді небаром вибилися на великий київський шлях і доїхали до заїзду. Тут замовили самовар і чаювали до світу.

5. квітня 1847 р. Шевченка арештували, саме як висів із порому на Дніпрі. Та і тепер Шевченко не впав на дусі, ба він був навіть веселий. По дорозі сміявся, співав, взагалі поводився так, що на одній стації начальник записуючи в „подорожню книжку" мовив: „З виду не можна вгадати хто тут з вас арештований і хто кого „сопровождает" і чи Гришков Шевченка чи навпаки".

Шевченка замкнули в окремій келії тюрми при „III. отделенії". Там по келіях сиділи вже приятелі Шевченкові: Гулак, Костомарів, Андрузький і інші.

Коли з переслухання виводили Костомарова, він, з природи боязкий, геть був пригноблений, зблід, опустив руки. Шевченко, що йшов попліч Костомарова, сказав:

— Не журись, Миколо, ще доведеться вкупі жити.

На засланні довгий час Шевченко не мав змоги голитися, тому запустив велику бороду. В Кос Аралі уральці уявили собі, що наш поет мученик за віру і повідомили про те свого команданта. Командант покликав Шевченка у затишок в очерет, упав йому до ніг і просив: „Благословіть, батюшко, ми про все відаємо!" Тарасові не оставало нічого як поблагословити чисто так як благословляють попи-раскольники. Осаул зрадів, поцілував Шевченка в руку, а вечором уладив бенкет, який Тарасові й у сні не ввижався. В Кос Аралі серед грубянських уральських козаків Шевченкові було прикро і скучно, тому раз зайшов до недалекого Раїму. Та і тут уральці з притаєним захватом зустріли його. Начальник їх, якого теж Шевченко мусів поблагословити, всунув Шевченкові 25 карбованців. Поет не взяв. Така незвичайна безкорисність вплинула так на старого раскольника, що він забажав висповідатися потайно в кибітці (шатрі) і запричащатися з рук Шевченка. Щоб не напитати собі біди, Шевченко мерщій покинув Раїм. Тепер уже голився двічі на тиждень.

Знову в рідному селі. — Пімста поляка.

Ще на два роки до смерти Шевченкові дозволили виїхати в Україну. Виїхав він у половині червня 1859 р. і побув там до 19. вересня 1959. Відвідав і рідне село Керилівку. В батьківській хаті жив тоді старший його брат Микита з жінкою Палажкою. Прийшов Тарас, станув і дивиться на сестру, а потім і каже: „Не пізнаєш, Палажко?" (оповідала Палажка біографові Ол. Кониському). Так той голос так і покотився до мене в серце на саме дно. Я тоді як крикну: „Братіку мій, Тарасе! де ти взявся!" та так на груди йому і впала. Обнімає він мене, сльози йому так і капають, а нічого не говорить, мовчить". Погуторивши Тарас пішов оглянути батьківський двір і сад. Тринацять літ не бачив він їх, не бачив рідні і рідного села! Біля причілку не було вже яблуні, біля якої був колись квітник „незабутньої сестри Катерини, його няньки ніжної"; яблуня всохла, зрубали її; всохла і розлога верба, що росла біля воріт, а все останнє по давньому. Тарас посидів трохи у саду коло ручаю, потім пішов до сестри Ірини (Ярини).

(Кінець буде).

Парасоля.

— Мушу купити собі нову парасолю — говорить чоловік до своєї дуже ощадної жінки — бо стара вже дуже знищена.

— Що знищена, це правда, але вдома ще можеш її носити.

Так то буває.

Перед шлюбом: він говорить, а вона слухає.

По шлюбі вона говорить, а він слухає.

Кілька років по шлюбі: обоє говорять і обоє не слухають.

З ДНЯ

ПРЕТЕНСІЇ ІМПОТЕНТІВ.

У своїх полемічних статтях „У чому справа?" „Народна Воля" претенсіонально запитує:

„Що говорити про політичні програми, коли в тутешних умовах політичні кличі вживаються щораз більше лиш на те, щоб ними закрити всякого роду політичне шарлятанство, спекуляцію, використовування патріотичного почування серед громади?!"

Так, дехто в шарлятанський спосіб використовує політичні кличі. А до них у першій мірі належить сама „Народна Воля" зо своєю баламутною радикально - соціялістичною „ідеольоґією". „Народна Воля", наприклад, голосить, що соціялізм це така суспільна струя, яка забезпечує людині свободу і рівність. А відомим є факт, що свободу і рівність не можна нікому рівночасно обіцювати, бо ті два поняття себе взаємно виключають. Хто обіцює — є шарлятаном.

ДАЛЬША ДЕМАҐОҐІЯ.

„Народна Воля" признається до інтернаціонального соціялізму, в противенстві до національного, яким є, наприклад, націонал - соціялізм у Німеччині. А водночас „Народна Воля" називає себе деколи „націоналістичною". Хіба це не шарлятанство?

Соціялізм переводять народи на одній із тих двох засад: інтернаціональній, у якій робітничі кляси гуртуються з робітничими клясами інших народів і стараються повалити капіталістичні устрої у своїх краях. Цього роду соціялізм уважає шкідливою реліґію та національні почуття. Він прямує до безнаціонального і безклясового „людства", в якім усі народи злилисяб в інтернаціоналі наперед духово, а далі й адміністраційно.

Національний соціялізм опирає свої соціялістичні реформи на внутрішній консолідації і на національнім скупченні. Він виплекує крайній ідеалізм і патріотизм, прямує до націоналістичного скупчення краю, а чужі народи зо всіми їхніми верствами вважає чинниками, перед якими треба постійно стеречтись. Перший солідаризується горизонтально, другий вертикально.

„Народна Воля" стало змішує ті дві засади і для вигоди стає раз на одну, раз на другу. Чи це не політичне шарлятанство?

ХТО ШИРИТЬ НЕПРАВДИВІ ВІСТКИ?

Далі „Народна Воля пише: „Хто з чесних українських громадян, незалежно від політичних ріжниць, має, наприклад, інтерес у тому, щоб тутешня наша еміґрація була годована безконтрольно фальшивими інформаціями про події на українських землях і потім зневірювалася, як дізнається правду?"

І ми запитаємо: А хто, як не „Народна Воля" інформувала нашу суспільність, що конфлікт з чехами спровокували українські націоналісти, а чеський ґенерал Прхала „обороняв суверенність Карпатської України перед мадярами"? Хто вперто містив ці злочинні вістки і годував ними нашу суспільність?

ДАЛЬШІ ПРЕТЕНСІЇ.

Ще далі „Народна Воля" закидає: „Кілька тижнів тому в кількох тутешніх і канадійських ґазетах був піднесений закид, підпертий ріжними цифрами, що гроші, збирані свого часу на поміч урядові Карпатської України, не побачили в більшості Хусту, тільки пішли на інші цілі за кордоном. Закид може бути правдивий, або неправдивий. Але хто може це сказати? Де є сьогодня та авторитетна установа, що могла би поставити свою контролю над такими збірками і з голосом якої мусілаб числитись кожна збіркова акція?... Його нема і тому власне мусять підноситись підозріння про надужиття грошевих збірок".

А щоби повстало таке авторитетне тіло, „Народна Воля" пропонує, щоб з 4 наших асекураційних товариств і редакторів їх орґанів його створити, і через нього все контролювати та всім диригувати.

МАЮТЬ НЕМАЛИЙ АПЕТИТ.

Треба сказати, що „Народна Воля" і її однодумці мають немалий апетит до диктування. Вони справді громлять чужі диктатури, але аж облизуються, так хотілиб самі диктувати. Вони хотіли би пхати свій ніс у внутрішні справи інших орґанізацій, які мають своїх вибірних урядників, мають контрольні комісії, мають свої наради та річні зїзди із сотнями делеґатів. Їм хотілось би приказувати, як і куди вони мають висилати гроші!

Висилка грошей на „визвольну боротьбу" це в очах „Народної Волі" „безприкладне надуживання". Диктатори „Народної Волі" приказалиб уже, куди хто має висилати гроші, та на які цілі. Вони бо люблять приказувати. Збирати, правда, не дуже вміють, але приказувати — ще й як. Якби вони сконтролювали і післали гроші там, де схотілиб, все булоб гаразд, не булоб підозріння про надужиття, запевняють вони.

ХТО ШИРИТЬ ПІДОЗРІННЯ.

Тут мусимо відібрати трохи „заслуг" „Народній Волі і сказати, що не лиш вона сама ширить шкідливі, непровірені вістки про надужиття фондів у певних орґанізаціях. Роблять це запопадливо деякі інші ґрупи, а також поодинокі осібняки. Навіть колиб „Народна Воля" сама заперестала це робити, то іншим вона рота не замкне. Каналії все знайдуться. На місце одних, приходять інші. Того товару ніколи не забракне.

Лайдацтво каналій полягає в тому, що вони, не провірivши справи, не засягнувши точних інформацій про дану річ, пускають брехливі вістки про ріжні надужиття, про крадіжі, „ґітлерівське аґентство", і т. п. Тими вістками вони деморалізують суспільність, підривають у неї довіря до своїх орґанізацій, а то й до своєї нації.

Про лайдацтво їхньої роботи „Народна Воля" моглаб собі добре уявити, колиб, наприклад, хтось із противників „Народної Волі" так наосліп сказав, що гроші, які збирає „Народна Воля" на видання книжок Драгоманова, не йдуть на властиву ціль, тільки застрягають „десь за границею", або в кишені редакторів. Як на такий закид зареаґувалаб „Народна Воля"?

А націоналісти, яким „Народна Воля" закидає „провокаторство, ґітлерівське аґентство, продажність, спроневірювання громадських грошей" і т. д. — таких арґументів проти „Народної Волі" не підносять. Хіба це не означає, що під оглядом журналістичної етики вони далеко вище стоять від неї?

НА ВАЖКІМ СТАНОВИЩІ.

Нелсон Т. Джансон, американський амбасадор у Китаю (наліво), на розмові з китайським премієром Кунґом у домі цього останнього в Чункінгу.

ПЕРШИЙ РІК НА ВОЛІ

(1)

I.

Тараса Шевченка визволили з кріпацтва 22. квітня 1838. року, коли йому щойно почався двацять пятий рік життя. Від того дня він став учитися малярства в академії мистецтв у Петербурзі.

Тодіж Шевченко сприятелювався із славним малярем Брюловом, приятелем поета Жуковського, який тоді був учителем царевича (пізнішого царя Олександра II.). Як же радів Шевченко, що кімнатного маляря Ширяева переміняв на славного мистця Брюлова. Сам Шевченко 20 літ пізніше каже: „Я і сам не йму віри, а так воно справді було! Я нікчемний попихач на крилах перелетів із брудного горища в чарівні салі академії мистецтв".

Із кінцем 1838. року Шевченко спровадився до Сошенка до дому якоїсь німки. У тієї німки жила її своячка, вродлива дівчина, дочка виборського бурмістра — сирітка Маня (Маруся). Сошенко залюбився в тій дівчині і думав одружитися з нею. Чи знав про це Тарас невідомо. Одначе Маня сподобался і йому. Сподобався і він Мані. Самособою: обоє молоді, обоє того віку, що зоветься „віком весни та кохання". До тогож — як знаємо це від Шевченкових сучасників — лице його було принадливе, воно ясніло великим розумом, а коли він розмовляв із жіноцтвом, воно попросту манило. Було видно щось таке чарівне в лиці Тараса, що він подобався жіноцтву. Оця чарівна сила не кидала Шевченка до смерти.

Так то Тарас і Маня закохалися. Спостеріг те кохання Сошенко і став ревнувати. Та спершу він скривав своє невдоволення. Одначе згодом, коли помітив, що вони обоє таки справді закохалися дуже, розгнівався, став сваритися, вилаяв Тараса і вимовив йому кватиру. Це сталося з кінцем січня 1839. року.

Одначе даремне Сошенко сварився. Хоч Шевченко і перебрався на іншу кватиру, та що з того Сошенкові! Сила кохання міцніша ніж усяка сварка! Серце Мані знайшло Тараса і на новій кватирі: вона голубкою тією полинула до нього.

Суперечка з Сошенком не вивітрила з Шевченкового серця вдячности до нього (завдяки Сошенкові Шевченка визволили з кріпацтва). Пізніше, коли Сошенко через недугу мусів покинути Петербург, Шевченко прийшов до нього, прохав вибачення і вони розійшлися приятелями, начеб ніколи і не сварилися.

II.

Розійшовшись із Сошенком, Шевченко перенісся на 5. лінію Васильківського острова, в дім Аренса. Жив тут із малярем Михайловом, людиною дуже доброю, шляхотною. До тогож Михайлова по цілих днях не було дома, Шевченко бачився з ним хіба в клясі. Тому Шевченкові було скучно. Шевченка просив професор Брюлов, щоб перенісся до нього, та Шевченко вважав, що Брюлов для нього таки „завеликий". Зрештою він сподівався, що от-от вернеться з України Штернберґ (маляр, що подорожував по Україні та змалював багато краєвидів). Штернберґ справді вернувся і зараз спровадився до Шевченка. Вони зразуж стали наче два брати рідні. На другий день, коли Шевченко вернувся до кватири, застав Штернберґа сплячого. Сів біля ліжка і змалював із Штернберґа портрет. Штернберґ пробудився, як саме Шевченко скінчив роботу. Оглянув, похвалив портрет і сказав:

— Нехай колинебудь і я сквітуюся з вами.

Шевченко ще більше полюбив Штернберґа, коли побачив, які малюнки-краєвиди він привіз із України і коли ті малюнки похвалив професор Брюлов. Ось нпр. які були це малюнки, що так сподобалися не лише Шевченкові, але й великому знавцеві Брюлову: „На невеличкому клаптику паперу на першому місці вітряк, біля нього віз, біля воза навантаженого мішками пара волів" або „На самому березі річки в холодку під розлогою вербою біленька хатина покрита соломою; вся вона наче в дзеркалі відбивається в воді. Під хатою бабуся, а на воді качки плавають". От який малюнок, та який гарний, як живий: Брюлов поцілував Швернберґа. Україна і задумані постаті українців, що Брюлов їх побачив на Штернберґових малюнках, так сподобалися йому, що він сказав, що мусить поидбати собі хутір над Дніпром.

Штернберґ зазнайомив Шевченка з родинами своїх знайомих у Петербурзі. Самособою, більшість із них з німецькими назвищами, як і сам Штернберґ. Всі вони були люди освічені, тому знайомість із ними добре впливала на духовий і моральний розвиток Шевченка. Між іншим зазнайомився Шевченко з родиною Шмідтів і, як сам він признає, „виходить від них чистіший і добріший. Родина Шмідтів просто благодать божа". В родині інспектора студентів, університету Фіцтума Шевченко „раює упиваючись квінтетами Бетовена та сонетами Моцарта".

Тоді то Шевченко занедужав при ось якій обставині. Брюлов одружився був з дочкою якогось німця Тіма, незвичайною красунею. Шевченко і далі бував у Брюлових, пані Брюлова витала його щиро, грала з ним у карти („гальбер-цвельф"), вона добре грала на фортепіяні та співала. Шевченко дуже любив спів і музику. Не довго Брюлов був жонатий. Через якийсь місяць жінка пішла нібито до приятелів Завервайдів та вже і не вернулася до чоловіка. Брюлов із жалю вже на другий день тяжко занедужав. Цілі два тижні Шевченко доглядав свого професора-приятеля і теж занедужав. Шевченком ваопікувався його приятель маляр Пономарев.

III.

Після недуги Шевченко перебрався на кватиру в домі пекаря Даненберґа в 9. лінії Василівського острава. Яка це була кімната, про це каже сам Шевченко: „Світличка казав би з меблями, так це булаб неправда. Здовж передньої стіни над столом дві полиці: на горішній статуйки і коники барона Кльодта, долішня завалена книжками. На стіні проти вікна порозвішувані виліплені з алябастру ноги й руки, між ними маска Ляокоона. Пізніше з Шенченком жив убогий поляк, студент Демський. Вечорами Демський учив Шевченка французької мови Шевченко найправдоподібніше вчився добре тієї мови, бо як Штернберґ вернувся з кірґізьких степів, Шевченко вже з Демським перекладав повість Поль де Кока „Брат Яків". Коли потім Демський помер, його французькі книжки перейшли до Шевченка.

Так бачимо, що Шевченко жив у бідній кімнатці, про що згадує і дідич Петро Мартос, який зазнайомився з Шевченком і заходив до нього. Він каже, що кватира Шевченка була недалеко акдемії, одначе „під небесами", тобто на піддаші. Легко було Шевченкові проміняти вбогу кімнатку на ясні світлиці в помешканні Брюлова! Та він того не зробив: почуття волі й незалежности не дало йому того вчинити.

(Далі буде).

Добре серце.

— Ти знов гніваєшся на мене?

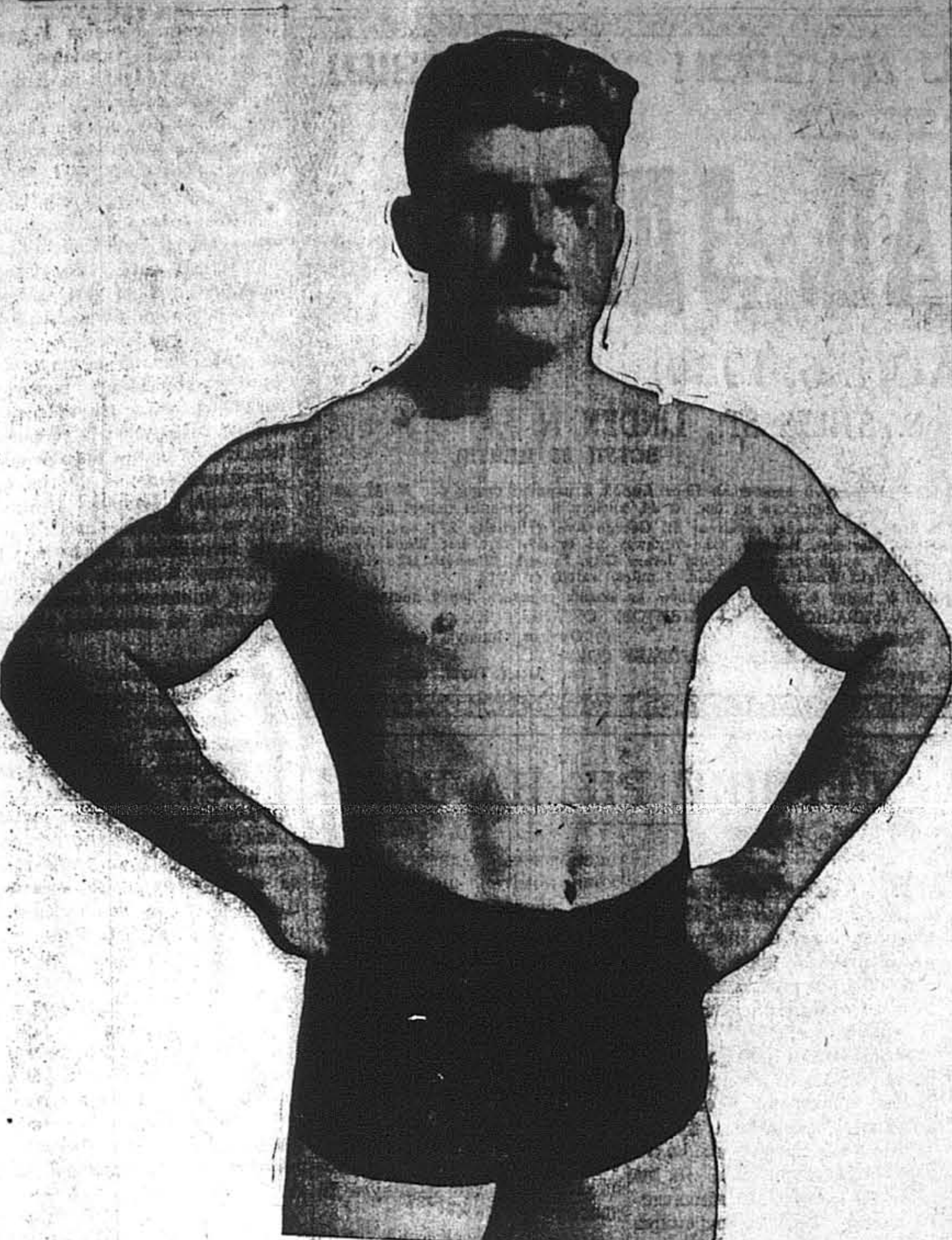
— Так і ще нині зірвав би я з тобою, якби не те, що ти є жінкою мого сердечного приятеля.

———o———

На годині граматики.

— Який це буде час: „я любив?"

— Втрачений, пане професоре.

Союзовець **Микола Бігун,** карпато-український борець, котрий виступить у **День Українського Народного Союзу в неділю, 6. серпня, в Шікаґу, Ілл.**

НАЙМЕНШИЙ ФОТОГРАФІЧНИЙ АПАРАТ НА СВІТІ.

Латвійська державна електротехнічна фабрика „Ваф" випустила перед кількома місяцями на ринок найменший на світі тип фотографічного апарату з фільмою, що складається з 50 ти зв. кліточок. Цим апартом, що називається „Міно" і величиною не перевищає пів коробки від сірників, зацікавилися безліч світових фабрик фотографічних апаратів, між іншими 2 японські концерни, що ведуть тепер переговори з фірмою „Ваф" у справі дозволу на продукцію цих маленьких апаратів у Японії.

МАСОВІ НІМЕЦЬКІ ПРОГУЛЬКИ ДО ФІНЛЯНДІЇ.

Фінляндська преса пише, що тепер відвідає Фінляндію 147 прогульок з Німеччини. Траса цих прогульок починається в Гельсінках, столиці Фінляндії та йде здовж Фінляндського заливу аж до совєтського кордону. Крім того траса деяких прогульковців визначена з Гельсінок до найдалі на північ висуненої фінляндської пристані Петсамо. Цього року число туристів з Німеччини перевищило число прогульковців зо Швеції і В. Британії, яких можна було стрінути найчастіше у Фінляндії.

ПЕРЕД СМЕРТЮ.

Роберт С. Еліот, офіціяльний кат стейту Ню Йорк і 5 сусідніх стейтів, лежить критично хорий. Замітно, що він є противником смертної кари.

БУРЕВІЙ І ЗЛИВНІ ДОЩІ.

В північній Італії лютував страшний буревій і заподіяв великі шкоди. В порті Чіґія над венецькою лягуною буревій затопив 10 рибацьких човнів з членами залоги. Недалеко Ферари буревій завалив зруб нового будинку, під яким сховалося кільканацять осіб. Зпід звалищ витягнули 4 важко ранені особи. — Над Скандинавією теж перейшла сильна буря і спричинила великі шкоди. На побережжі Швеції і Данії затонуло 10 осіб. Недалеко Ґетеборґа затонув вітрильник з 2-ма юнаками. — Зливні дощі в Румунії довели до виливу рік. В місті Роман хвилі ріки перервали мур цвинтаря і знищили 500 гробів та ушкодили кількадесять нагробників. У Басарабії Прут виступив з берегів і затопив багато сіл.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НОВІ ПОЛЬСЬКІ „КОСЦЮЛКИ".

В новій польській кольонії біля Солонки за стрийською рогачкою у Львові посвятили новий польський „косцюлек" для кількох родин нових польських кольоністів. У Хриплині коло Станиславова відбулося посвячення площі під будову нового „косцюлка".

СКІЛЬКИ РАДУ В АНҐЛІЇ?

Вся Анґлія має дорогоцінного раду 120 ґрамів, вартости біля 1 міліон фунтів стерлінґів. На випадок війни шпиталі сховають рад у спеціяльно на те приготованих криницях.

„ВИСТАВА ВОДИ" В ЛІЄЖІ.

В Лієжі (Бельґія) відкрили врочисто „міжнародню виставу води" з нагоди викінчення величезного каналу Лієж—Антверпія, довгого 125 км. По каналі можуть плисти кораблі до 2,000 тон поємности.

НЕ ВМІЮТЬ МАТЕМАТИКИ.

„Вечерняя Москва" пише, що багато совєтських учителів математики в школах самі не мають примітивного знання тієї науки.

СОБАКА — ЗЛОДІЄМ.

Поліцію Новгородку (Виленщина) повідомила якась Я. Картачова, що пропала їй торбинка, а в ній поверх 1,000 зл. готівкою і золотий перстенець. Поліція знайшла по довгих розшуках торбинку з грішми і перстенем у собачій буді.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(46)

Велика паніка настала, коли лев зірвався з поводів. Він був голодний, тому кидався направо і наліво. Король Алекстар стояв на своїм возі і зо страху під ним тряслись коліна. Він благальним голосом кричав до своїх слуг, щоб його не опускали, а щоби боронили.

Та ніхто його тепер не слухав. Всі повтікали, а його оставили самого. Фактично ще велика небезпека королеві не грозила, бо лев покищо був занятий деінде. Та проте король перелякано лебедів. Втім лев звернув увагу і на королівський віз та пустився до нього. Тепер король зо страху занімів.

Його ноги так ослабли, що замісць утікати, він без сили впав на сидження. При тім без тями щось лебедів: що дасть тисячу золотих монет тому, хто його врятує; що дасть йому все, чого захоче. Та нікого при нім не було, лише Тарзан. Тобос також утік. А від Тарзана годі було сподіватись охорони.

Та Тарзан інакше думав. Точніше, він в цю хвилю мало думав. Він бачив перед собою дикого льва, якого треба було побороти. Миттю він схилився на землю по ножа, що хтось у переляку загубив і почав готовитись до нападу льва. З полекшею дивився на це Алекстар, думаючи, що ось це врятує його шкіру.